

Književna poročila.

Oton Župančič, »Čaša opojnosti« — »Čez plan«. — Drugi natisk. Založil L. Schwentner v Ljubljani, 1911. — Cena vsaki knjigi broš. 2 K, vez. 3 K.

Obširno in temeljito bo treba govoriti o Župančiču, o pomenu njegovega dela za našo literaturo in za ves naš kulturni razvoj. Pokazati bo treba, kako je najmlajša generacija vsa prepojena z njegovim duhom, z duhom samozavestne moči in zaupanja v življenje. In tudi bo treba povedati, iz kolike malodušnosti, iz kolikih dvomov in trpljenj se je porodila ta pesem, ki je dala celemu rodu oči vesele in srca pogumna. Vse to naj napiše kdo drugi, jaz sem njegov prijatelj. Bojim se le, da ne pride kak šolski modrijan ter užali pesnika in uspava občinstvo s tisto zehajočo modrostjo, ki ji pravimo slovenska kritika. Nekoč je Etbin Kristan v lepi družbi bral Župančičev nekrolog Murnu-Aleksandrovu; ko je dovršil in je v nas vse trepetalo, se je oglasil neki profesor: „Ja, ja, poezija je res lepa stvar!“ ... To je bila slovenska kritika.

Leta 1899., ko je izšla »Čaša opojnosti« v prvem natisku, so govorili in pisali veliko o različnih vplivih, ki jih baje razodeva ta prva knjiga Župančičeva. Takrat so ga celo krstili za »dekadenta«, večidel zato, ker se nekateri verzi niso rimali po stari šegi. Resnica je, da smo v tistih časih vsi, kolikor nas je bilo, gledali z nekako omamljenim očesom na nemško, francosko in skandinavsko »moderno«. Ali zdaj dobro občutim, da tisto občudovanje nikoli ni bilo prav odkritosrčno in ostalo ni o njem nobenega sledu. Nemška »moderna« je dolgobesedno govorila in še govori o »domači umetnosti« — Heimatkunst. Umetnost Župančičeva je bila zmerom slovenska, tudi tedaj, ko so se v Ljubljani zgražali ob naši »dunajski« literaturi. Prve njegove pesmi, ki so izhajale v »Dom in svetu« rajnega Lampeta, so bile čisto narodne, belokranjske. Tako narodne so bile, da sem še lani dobil stavo zoper učenjaka, ki ni hotel verjeti, da je Župančičeva tista pesem:

„Da sem jaz ptičica, kam bi zletela,
tja bi zletela na štajersko stran . . .“

Kdor zna gledati, vidi že v »Čaši opojnosti« Župančiča vsega takega, kakor ga ljubimo dandanašnji. Iz narodne pesmi se je vzdignil v višave, ki jih pred njim še ni dosegel slovenski pesnik. Dovolj je še v »Čaši opojnosti« nemira, dvoma, iskanja; v zbirki »Čez plan« ni več nemira, ne dvoma; iz vseh strahot plane zvonki klic: »Pogum!“ Tretja knjiga, »Samogovori«, je jasna, mirna, vsa polna luči, kakor poletno nebo. To je bila sijajna pot — in kam še dalje, kam še višje?

Te besede le za popotnico, za pozdrav. Saj upam, da se bo slovenska kritika vsaj ob Župančiču vzdramila iz svoje zaspanosti. *Ivan Cankar.*

Damir Feigel, Pol litra vipavca. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani 1911. 8°. 134 str. Cena broš. 1 K 80 v, vez. 2 K 80 v.

Zadnji čas preplavljajo naš od političnih fraz in brezplodnega prerekanja ogroženi in opustošeni literarni trg razne spake, humoreske imenovane. V knjigi, iz feljtona, na platnicah — povsod se ti rogajo v obraz stvari, tako žalostne v svojem pičlem humorju. Zdravega in močnega želodca je treba za prebavo vsega tega.